

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

Проектний аналіз

Розробник: Дивнич Ольга Дмитрівна, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, к.е.н., доцент

Полтава 2022 р.

Опис навчальної дисципліни та інформації про розробника

Назва навчальної дисципліни	Проектний аналіз
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Вибіркова фахова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин
Мова викладання	Державна
Контактні дані розробника	<i>Викладач:</i> Дивнич Ольга, кандидат економічних наук, доцент <i>Контакти:</i> ауд. 476, навчальний корпус № 4, e-mail: olga.dyvnych@pdaa.edu.ua, тел. (0532)56-98-24, https://www.pdaa.edu.ua/people/dyvnych-olga-dmytrivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	126 Інформаційні системи та технології <i>ОПП Інформаційні управляючі системи</i>
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Математичні методи в інформаційних системах, Інформаційні системи

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування системного уявлення про принципи, методи і засоби прийняття проектних рішень, що дає можливість раціонально використовувати наявні ресурси для задоволення суспільних і власних потреб.

Основні завдання навчальної дисципліни: вивчення основних концепцій, понять, методів і підходів, які використовуються у світовій практиці під час аналізу проектних рішень, з'ясування найважливіших проблем, пов'язаних з реалізацією проектів на національному, регіональному, галузевому та місцевому рівнях; оволодіння аналітичними навичками, інструментарієм, потрібними для проведення перед проектних заходів; засвоєння методів оцінювання проектів, способів і засобів залучення ресурсів для реалізації проектів і механізмів управління ними.

Компетентності:

загальні:

КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.

КЗ 7. Здатність розробляти та управляти проектами.

спеціальні (фахові):

КС 5. Здатність оцінювати та враховувати економічні, соціальні, технологічні та екологічні фактори на всіх етапах життєвого циклу інфокомунікаційних систем.

КС 9. Здатність розробляти бізнес-рішення та оцінювати нові технологічні пропозиції.

КС 14. Здатність формувати нові конкурентоспроможні ідеї й реалізовувати їх у проектах (стартапах).

Програмні результати навчання:

ПР 11. Демонструвати вміння розробляти техніко-економічне обґрунтування розроблення інформаційних систем та технологій та вміти оцінювати економічну ефективність їх впровадження.

ПР 1.1. Володіти принципами та методами, інструментарієм і процедурами прийняття проектних рішень, які дають змогу раціонально використовувати наявні ресурси в умовах невизначеності.

Програма та структура навчальної дисципліни

Тема 1. Концепція проекту

Предмет і мета проектного аналізу. Концепція проектного аналізу. Принципи проектного аналізу.

Поняття проекту. Трикутник обмежень проекту. Проект, план і програма. Відмінність у функціонуванні організації і проекту. Інвестиційний проект. Головні ознаки проекту.

Класифікація проектів: за типом проекту, за видом проекту, за тривалістю здійснення проекту, за масштабом проекту, за складністю, за якістю, за тривалістю, за рівнем учасників, за ступенем новизни, за об'єктом інвестиційної діяльності, за сферою застосування, за характером і сферою діяльності. Інфраструктурні проекти. Типові проекти.

Середовище проекту. Фактори зовнішнього оточення. Зовнішній аналіз. Загальні макроекономічні фактори. Предмет галузевого аналізу. Внутрішнє середовище проекту.

Учасники проекту (стейкхолдери): ініціатор проекту, замовник проекту, інвестор проекту, команда проекту, проект-менеджер, контрактор, субконтрактор, генеральний підрядник, постачальники, споживачі, ліцензори, девелоперська компанія, інжинірингова компанія, проектувальник, органи влади.

Тема 2. Життєвий цикл проекту

Життєвий цикл проекту. Фаза проекту. Інвестиційний цикл проекту. Фази і стадії проектного циклу.

Передінвестиційна фаза проекту. Стадії реалізації передінвестиційної фази. Структура ПТЕК (ТЕО). Типова структура бізнес-плану. Витрати на здійснення передінвестиційних досліджень.

Інвестиційна фаза проекту. Підготовка і проведення тендерів. Інженерно-технічне проектування. Будівництво. Виробничий маркетинг. Навчання персоналу. Фінансовий, маркетинговий і технічний моніторинг.

Експлуатаційна фаза проекту. Здача в експлуатацію. Виробнича експлуатація. Заміна та оновлення. Розширення та інновації. Завершальна оцінка проекту.

Складові проектного циклу за підходом Світового банку. Стадії життєвого циклу згідно підходу Світового банку. Правило SMART. Напрями проведення експертизи інвестиційного проекту: комерційна, технічна, екологічна, інституціональна, соціальна, фінансова, економічна та державна експертиза. Моделі життєвого циклу для проектів у галузі інформаційних систем.

Тема 3. Інструментарій проектного аналізу

Визначення цінності проекту. Поняття явних і неявних вигод і затрат. Альтернативна вартість та її використання у проектному аналізі. Визначення вигод у проектному аналізі. Поняття затрат у проектному аналізі. Особливості визначення затрат у проектних розрахунках. Модель оцінки додаткових затрат. Модель оцінки додаткових вигод. Встановлення якісного складу вигод і затрат, які виникають у результаті матеріальних впливів проекту. Класифікаційні ознаки витрат.

Концепція цінності грошей у часі. Інфляція, ризик і ліквідність. Майбутня вартість грошей. Теперішня вартість грошей. Компаундування. Дисконтування. Прості відсотки. Складні відсотки. Відсоткова ставка. Майбутня вартість коштів при використанні простих відсотків. Майбутня вартість коштів при використанні складних відсотків. Ефективна відсоткова ставка. Зростання кінцевої суми боргу за простими і складними відсотками. Теперішнє значення вартості майбутньої суми коштів. Множник дисконтування.

Врахування впливу інфляції на майбутню вартість та відсоткову ставку. Індекс інфляції. Інфляційні сценарії. Реальна відсоткова ставка, інфляційна премія, премія за ризик. Взаємозв'язок між реальною і звичайною відсотковими ставками.

Тема 4. Проектний грошовий потік

Поняття грошового потоку. Класифікація грошових потоків за масштабами обслуговування. Класифікація грошових потоків за видами господарської діяльності. Класифікація грошових потоків за напрямом руху. Класифікація грошових потоків за

методами розрахунку обсягу. Види грошових потоків за рівнем достатності обсягу. Різновиди грошових потоків за стабільністю інтервалів формування.

Обумовлені грошові потоки. Додаткові грошові потоки. Додаткові вигоди та затрати від реалізації інвестиційного проекту. Проектний грошовий потік. Рух грошових коштів за фазами життєвого циклу проекту. Загальний (традиційний) грошовий потік. Чистий грошовий потік. Чистий операційний грошовий потік. Вільний грошовий потік. Залишковий грошовий потік. Майбутня вартість грошового потоку (FV). Дисконтування грошового потоку (PV).

Поняття ануїтету. Ануїтет постнумерандо (звичайний ануїтет). Ануїтет пренумерандо (авансований ануїтет). Майбутня вартість ануїтету (S). Теперішня вартість ануїтету (A).

Складання графіків повернення довгострокових кредитів. Витрати обслуговування боргу. Термінові платежі. Види ставок: фіксована, плаваюча, комбінована, порогова, ярусна. Прямолінійне повернення кредиту (метод Ринга). Погашення кредиту періодичними внесками («повітряна куля»). «Амортизаційне» погашення кредиту (метод Інвуда).

Тема 5. Критерії оцінки інвестиційних проектів

Базові підходи й принципи оцінки ефективності проектних рішень. Підходи до аналізу ефективності інвестиційних проектів: статичний і динамічний. Припущення для застосування динамічного підходу визначення показників ефективності проекту. Принципи міжнародної практики оцінки ефективності інвестицій.

Прості статичні показники оцінки проектних рішень. Термін окупності інвестицій. Бухгалтерська рентабельність інвестиційного проекту.

Показники ефективності проектних рішень з урахуванням фактора часу. Чиста теперішня вартість інвестиційного проекту (NPV). Модифікована чиста теперішня вартість (MNPV). Дисконтований індекс прибутковості (DPI). Дисконтований період окупності (DPP). Фінансовий профіль проекту. Внутрішня норма дохідності (IRR). Основні властивості NPV та MNPV. Взаємозв'язок NPV, MNPV та DPI.

Система пріоритетів при виборі проекту підприємством-інвестором. Конкурс проектів. Критерії відбору інвестиційних проектів. Змістовний склад груп критеріїв відбору проектів.

Тема 6. Динамічний аналіз безбитковості проекту

Аналіз безбитковості проекту. Припущення аналізу безбитковості проекту. Змінні витрати. Постійні витрати. Загальні витрати. Безбитковість проекту (CVP-аналіз). Критичний обсяг реалізації.

Методи розрахунку безбитковості проекту. Критичний обсяг реалізації. Обсяг реалізації продукції для отримання необхідного прибутку. Обсяг реалізації продукції для отримання необхідної рентабельності. Критичний обсяг реалізації у грошовому виразі. Запас фінансової міцності. Критична ціна реалізації виробу. Графічне зображення безбитковості реалізації (виробництва) у натуральному виразі. Запас виробничої потужності. Рівень цінового та операційного важелю.

Оцінка впливу факторів на критичний обсяг реалізації. Ефект зниження постійних витрат. Ефект зниження змінних витрат. Ефект підвищення ціни реалізації продукції. Ефект зростання обсягів реалізації продукції.

Тема 7. Оцінювання і прийняття проектних рішень за умов ризику та невизначеності

Поняття ризику та невизначеності. Класифікація проектних ризиків. Проектні ризики в контексті операційної, інвестиційної та фінансової проектної діяльності. Ризики за можливістю усунення. Ризики за рівнем фінансових втрат. Ризики за сферою виникнення. Ризики за причинами виникнення. Ризики за можливістю страхування.

Причини виникнення. Зовнішні ризики. Внутрішні ризики. Наслідки та ознаки функціональних ризиків.

Кількісний та якісний аналіз. Методи, що ґрунтуються на формалізованому описі рівня ризику. Методи, що ґрунтуються на лінгвістичному описі рівня ризику. Статистико-ймовірнісний метод. Метод коригування. Метод чутливості. Метод сценаріїв. Метод дерева рішень. Метод імітаційного моделювання. Експертна оцінка. Метод ранжування. Парне порівняння.

Методи зниження ризику. Розподіл ризику. Резервування коштів на покриття непередбачених витрат. Зниження ризиків у плані фінансування. Страхування ризику.

Тема 8. Маркетинговий аналіз

Напрями комплексного обґрунтування інвестиційного проекту. Маркетинговий аналіз. Аналіз ринку. Розробка концепції й стратегії маркетингу. Формування програми та бюджету маркетингу проекту. Програма маркетингу. Бюджет маркетингу.

Маркетингова інформація. Середовище прямого впливу на інвестиційний проект. Середовище опосередкованого впливу на інвестиційний проект. Методи отримання первинної інформації в маркетингових дослідженнях.

Фактори, які впливають на збут. Конкурентоспроможність товару. Сегментування ринку. Конкурентне середовище. Позиціювання продукту.

Маркетингова стратегія проекту. Основні стадії життєвого циклу продукту проекту. Матриця БКГ. Просування проектних товарів. Базові стратегії охоплення ринку.

Проектне ціноутворення. Характер попиту в залежності від ціни та обсягу збуту. Коефіцієнт еластичності попиту за ціною. Вплив характеру попиту на поведінку покупців. Цінова стратегія проекту. Методи ціноутворення. Структура оптової та роздрібною ціни проектного товару.

Тема 9. Технічний аналіз

Основні групи задач технічного аналізу. Місце реалізації проекту. Абсолютна порівняльна ефективність двох варіантів інвестиційного проекту, розміщених в різних географічних зонах. Вибір географічного місця розташування проекту. Аспекти оцінки масштабу проекту. Типовий розподіл витрат ресурсів і часу в життєвому циклі проекту. Поділ проектних витрат на постійні та змінні. Базові підходи щодо зниження витрат. Параметри продукту. Технічні показники товару. Стандартизація. Матеріально-технічна підготовка. Точка відновлення замовлення. Умови припинення реалізації проекту.

Технологія: технологія продуктів, технологія процесів, технологія управління. Промисловий дизайн. Етапи оцінки технологій. Основні форми трансферу технологій. Комерційні методи передачі технології. Базові підходи до оцінки обґрунтування вибору технології: методи фінансового аналізу, методи ранжування, методи бальної оцінки.

Тема 10. Інституціональний аналіз

Завдання інституційного аналізу. Інститути. Функції інститутів. Трирівнева схема інституціональної структури при здійсненні інституціонального аналізу інвестиційного проекту.

Оточення проекту. Політичні фактори впливу на проект. Правові фактори. Напрями державної політики. Положення щодо державного регулювання інвестиційної діяльності. Бюджетно-податкова політика. Грошово-кредитна політика. Вплив інфляції на успіх інвестиційного проекту. Фактори, що впливають на розмір відсоткової ставки за кредитами комерційних банків. Кількісне оцінювання ступеня впливу зовнішніх факторів на інвестиційний проект.

Підходи узгодженості та підпорядкованості цілей проекту та цілей підприємства. Оцінка рівня команди проекту. Підхід ранжування членів команди на основі рейтингів. Основні категорії конфліктних відносин. Проектна організаційна структура. Критерії вибору організаційної структури проекту. Нормативні характеристики апарату управління. Діапазон управління. Трансакційні витрати.

Тема 11. Екологічний аналіз

Екологічний аналіз проекту. Мета екологічного аналізу. Компоненти-забруднювачі. Законодавчі акти, що регламентують екологічний аналіз. Екологічна ліцензія. Декомпозиційна схема впливу інвестиційного проекту на навколишнє природне і соціальне середовища та економічні параметри. Роль та місце екологічного аналізу в структурі проектного циклу. Екологічний скринінг. Екологічна безпека. Показники пріоритетності інвестиційних проектів за факторами забруднення. Державна екологічна експертиза.

Класифікація інвестиційних проектів за ступенем впливу на оточуюче природне середовище. Види збитків від забруднення навколишнього середовища. Локальні еколого-економічні збитки. Методи оцінки збитків від забруднення оточуючого середовища.

Тема 12. Соціальний аналіз

Соціальний аналіз проекту. Аспекти соціального аналізу. Якісні та кількісні показники соціального аналізу. Задачі соціального аналізу інвестиційного проекту. Інвестиційний проект в контексті прямого та регіону опосередкованого впливу.

Склад базових напрямів оцінки населення проекту. Демографічні характеристики населення проекту. Оцінка рівня та якості життя населення проекту. Соціальна структура населення проекту. Етнодемографічні характеристики населення проекту.

Тема 13. Фінансовий аналіз

Фінансовий аналіз проекту. Основні етапи фінансового аналізу. Багатофакторні статистичні методи аналізу фінансового стану та фінансових результатів.

Складові інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану і фінансових результатів. Види вартості фінансового стану підприємства. Методи оцінки фінансового стану. Групи показників оцінки фінансового стану підприємства. Показники ліквідності. Показники фінансової стійкості (платоспроможності). Показники ділової активності. Показники рентабельності. Показники ринкової активності.

Основні завдання фінансування проекту. Інвестиційний меморандум. Дворівнева система фінансування проектів. Джерела фінансування проектів на підприємстві. Основні організаційні форми залучення коштів. Схема проектного фінансування. Повний регрес на позичальника. Обмежений регрес на позичальника. Без регресу на позичальника. Банківське фінансування проекту. Корпоративні інфраструктурні облігації. Лізинг. Порядок здійснення лізингової операції. Внутрішні джерела фінансування інвестиційних проектів. Нерозподілений прибуток. Ефект фінансового важеля.

Проектне фінансування планування. Фінансова стратегія проекту. Розрахунок інвестиційних витрат. Поточні витрати. Кругообіг поточних витрат у ході реалізації інвестиційного проекту. Типовий прогностичний баланс грошових потоків інвестиційного проекту. Платіжний календар. Касовий план.

Тема 14. Економічний аналіз

Зміст задач економічного аналізу інвестиційного проекту. Концепція альтернативної вартості.

Економічна привабливість проекту. Показники економічної привабливості проекту. Методи оцінки економічної привабливості проекту та їх коротка характеристика.

Економічна ефективність проекту. Складові методичного апарату оцінки економічної ефективності проекту. Вплив окремих трансфертних платежів на економічні й фінансові вигоди та економічну ефективність проекту. Тіньової ціни. Реальна вартість національної валюти. Оцінка економічної вартості землі. Оцінка економічної вартості землі. Оцінка економічної вартості праці.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин			
	Денна форма (126ІСТ бд 2022[1]стн)			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
Тема 1. Концепція проекту	10	2	2	6
Тема 2. Життєвий цикл проекту	8		2	6
Тема 3. Інструментарій проектного аналізу	12	2	4	6
Тема 4. Проектний грошовий потік	10	2	2	6
Тема 5. Критерії оцінки інвестиційних проектів	12	2	4	6
Тема 6. Динамічний аналіз беззбитковості проекту	10	2	2	6
Тема 7. Оцінювання і прийняття проектних рішень за умов ризику та невизначеності	10	2	2	6

Тема 8. Маркетинговий аналіз	10	2	2	6
Тема 9. Технічний аналіз	8		2	6
Тема 10. Інституціональний аналіз	5			5
Тема 11. Екологічний аналіз	5			5
Тема 12. Соціальний аналіз	5			5
Тема 13. Фінансовий аналіз	10	2	2	6
Тема 14. Економічний аналіз	5			5
Усього годин	120	16	24	80

Оцінювання результатів навчання
Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	розв'язування тестів	підготовка доповіді	виконання завдань сам. роб.	
ПР 11. Демонструвати вміння розробляти техніко-економічне обґрунтування розроблення інформаційних систем та технологій та вміння оцінювати економічну ефективність їх впровадження.	25	14	4	7	50
ПР 1.1. Володіти принципами та методами, інструментарієм і процедурами прийняття проектних рішень, які дають змогу раціонально використовувати наявні ресурси в умовах невизначеності.	25	14	4	7	50
Разом	50	28	8	14	100

Форми поточного контролю знань здобувачів вищої освіти (126ІСТ_бд_2022[1]стн):

– виконання вправ на практичних заняттях (0-3 бали):

0 балів – відсутність відповіді на практичне завдання, потрібне повторне виконання для опанування результатів навчання;

1-2 бал – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) розкриває зміст практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість завдань частково забезпечивши відображення оволодіння принципами та методами, інструментарієм і процедурами прийняття проектних рішень;

3-4 бали: здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, володіє практичними навичками з теми, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань та демонструє досягнення половини запланованих результатів;

5 бали – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє матеріалом, правильно вирішив усі завдання. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання, повністю відображає володіння принципами та методами, інструментарієм і процедурами прийняття проектних рішень.

– розв'язування тестів (0-2 бали). 0 балів – понад 90% відповідей невірні; 1 бал вірні 60 – 70 % відповідей; 2 бали – вірні понад 70 % відповідей.

– підготовка доповіді (0-4 бали) – здобувач готує доповідь за темою заняття або за підбирає тематику самостійно, враховуючи предмет дисципліни. Бали виставляються в

залежності від змістовного наповнення доповіді. Не більше двох доповідей протягом вивчення дисципліни.

– виконання завдань самостійної роботи (0 – 1 бали):

0 балів – завдання не виконані чи не відповідають результатам навчання;

1 бал – за виконання глосарію за термінами теми, розв’язування тестів на практичному занятті, що повністю розкриває засвоєний результат навчання.

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим та навчальним планом є залік.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Для освітньо-професійної програми Інформаційні управляючі системи спеціальності 126 Інформаційні системи та технології (126ICT бд 2022[1]стн):

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	розв’язування тестів	підготовка доповіді	виконання завдань сам. роб.	
Тема 1. Концепція проекту	5	2	4	1	8
Тема 2. Життєвий цикл проекту	5	2		1	8
Тема 3. Інструментарій проектного аналізу	5	2		1	8
Тема 4. Проектний грошовий потік	5	2		1	8
Тема 5. Критерії оцінки інвестиційних проектів	5	2		1	12
Тема 6. Динамічний аналіз безбитковості проекту	5	2		1	8
Тема 7. Оцінювання і прийняття проектних рішень за умов ризику та невизначеності	5	2		1	8
Тема 8. Маркетинговий аналіз	5	2	4	1	8
Тема 9. Технічний аналіз	5	2		1	8
Тема 10. Інституціональний аналіз		2		1	3
Тема 11. Екологічний аналіз		2		1	3
Тема 12. Соціальний аналіз		2		1	3
Тема 13. Фінансовий аналіз	5	2		1	12
Тема 14. Економічний аналіз		2		1	3
Разом	50	28	8	14	100

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 120 год. Кількість кредитів – 4,0. Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни:

Відвідування занять є обов’язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп’ютерних засобів без

дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV станом на 02.02.2015. Дата оновлення: 30.04.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 13.12.91 № 1977-ХІІ Дата оновлення: 06.01.2011. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12>.
3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави»: Постанова Верховної Ради України від 11 лютого 2015 року № 182-VIII. Дата оновлення: 31.01.2016. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/182-viii>.
4. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16 липня 1999 року N 991- XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999 № 40, ст.363. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.
5. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р. Дата оновлення: 20.12.2012. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80>.
6. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року редакції, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. No 526-р: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80>.
7. Гуторов О. І., Ярута М. Ю., Сисоєва С. І. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. посіб. Харків: ХНА, 2019. 227 с.
8. Державне стимулювання інноваційного розвитку суб'єктів господарювання: методологічні засади, світовий та вітчизняний досвід : монографія / за заг. ред. канд. екон. наук, доц. Л. С. Захаркіної. Суми: Сумський державний університет, 2019. 200 с.
9. Єпіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2019. 384 с.

10. Зянько В. В., Спіфанова І. Ю., Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України: моногр. Вінниця: ВНТУ, 2015. 168 с.
11. Інноваційний розвиток підприємств сфери торгівлі: світові тенденції та практика в Україні : монографія / за заг. ред. С.А. Давимуки. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2016. 432 с.
12. Лановська Г. І., Говорушко Т. А. Методичні підходи до оцінки інноваційної політики підприємств спиртової промисловості: моногр. Київ: МВЦ «Медінформ», 2013. 204 с.
13. Парадигма інноваційного розвитку в умовах ринкової трансформації: монографія; за заг. ред. Е. М. Забарної ; Одес. нац. політехн. ун-т. Херсон : Олді-плюс, 2019. 92 с.
14. Система організаційно-управлінських інновацій в розвитку сучасних регіонів України: монографія / Е. М. Забарна, Є. Ю. Щьокіна. Херсон: Олді-плюс, 2019. 244 с.
15. Тереняк Л. В. Економіка та організація інноваційної діяльності: курс лекцій. Харків: ХНАУ, 2014. 220 с.
16. Функціональні стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств: монографія / за наук. ред. В.В. Стадник. Хмельницький: ХНУ, 2016. 446 с.
17. Щодо першочергових заходів з активізації інноваційної діяльності в Україні. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/654/>.

Допоміжні

1. Безус А. М., Шевчун М. Б., Безус П. І. Перспективи інноваційного розвитку роздрібної торгівлі в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 24 – 28.
2. Воронько-Невіднича Т. В., Дивнич О. Д., Демиденко Л. М. Особливості управління розвитком аграрних підприємств на основі ощадливого виробництва. *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки*: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (31 жовтня 2018 р., ПДАА, м. Полтава). Полтава: РВВ ПДАА, 2018. С. 24 – 25.
3. Гребеннікова А. А. Розвиток сільського господарства на інноваційній основі. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5338>.
4. Грудцина Ю. В. Інноваційна діяльність в Україні: аналіз та прогнозування. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 78 – 84.
5. Дивнич О. Д. Венчурне фінансування інновацій. Збірник наукових праць професорсько-викладацького складу академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2015 р., 18-19 травня Полтава: ПДАА, 2016. С. 202 – 205.
6. Дивнич О. Д. Використання динамічного підходу до оцінки інвестиційних проектів. *Проблеми інвестування та формування інвестиційного клімату в АПК*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (29-30 жовтня 2015 р., ПДАА, м. Полтава). Полтава: РВВ ПДАА, 2015. С. 69 – 72.
7. Дивнич О. Д. Інновації в рослинництві та джерела їх фінансування / О. Д. Дивнич, Л. М. Демиденко. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 5(167). С. 184 – 192.
8. Дивнич О. Д. Особливості формування виробничої програми сільськогосподарського підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 50. С. 113 – 120.
9. Дивнич О. Д. Перспективи розвитку технопарків в Україні. Матеріали науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу. Том 1. Полтава: РВВ ПДАА, 2015. С. 128 – 130.
10. Дивнич О. Д., Бондаренко М. Ф., Субота Н. В. Стратегічні напрями підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 2019. С. 119 – 126.
11. Дивнич О. Д., Демиденко Л. М. Застосування функціонально-вартісного аналізу при обґрунтуванні проектних рішень. *Наукові розробки, передові технології, інновації*: збірник наукових праць та тез наукових доповідей за Матеріалами IV Міжнародної науково-

практичної конференції (6-8 травня 2017 р., Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку, м. Київ). Київ: НДІСР, 2017. С. 418 – 421.

12. Дивнич О. Д., Демиденко Л. М. Інноваційні напрями підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 435 – 441.

13. Дивнич О. Д., Дивнич А. В. Стратегические аспекты внедрения производственных инноваций в развитие сельскохозяйственного землепользования в Украине. Инновационное и предпринимательское развитие национальной экономики в условиях глобализации: монография. Астана: Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, 2018. Гл. 3, разд. 3.9. С. 246 – 253.

14. Дивнич О. Д., Фролова І. І., Кожара Є. О. Капітальні інвестиції у ресурсному забезпеченні сільськогосподарських підприємств України. *Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку суспільства: Соціально-гуманітарний вісник*, 25 листопада 2020 р. Вип. 36., 2020. С. 123 – 125.

15. Дивнич О. Д., Черкасов О. О. Стратегічні напрями відтворення основних засобів у сільському господарстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 12. С. 224 – 228.

16. Дивнич О.Д. Тенденції ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств України. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 279 – 285.

17. Дубовик Т. В., Бучацька І. О. Інноваційна спрямованість розвитку підприємств роздрібною торгівлі. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 223 – 230.

18. Інновації в Україні та в світі. URL: <http://angio-veritas.com/innovatsiji/innovatsii-vukrajini-ta-v-sviti>.

19. Ковтун В. А. Методологічні та методичні підходи до стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку аграрних підприємств МНПК «Філософські обрії сьогодення», Херсон, ДВНЗ «ХДАУ», 2019. С. 80 – 84.

20. Ковтун В. А. Роль інтелектуальних технологічних рішень для ефективного використання ресурсів сільського господарства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. № 1(18). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/18-2019-ukr>.

21. Максименко Я. А. Інноваційна діяльність в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва : зб. наук. пр. Сер. Економічні науки / гол. ред. О. В. Олійник. Харків: ХНАУ, 2018. № 1. С. 231-238.

22. Aranchiy V., Zoria O., Yasnolob I., Zorya S., Gorb O., Mykolenko F., Dyvnych O., Chumak V., brazhnyk I. Environmentally and Socially Oriented Investments on Sustainable Development of Rural Areas. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2021. Vol. 12(2). P. 321 – 330.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. <http://www.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.
2. <http://www.minagro.kiev.ua>. – веб-сторінка Міністерства агропромислової політики України.
3. <http://www.ukrstat.gov.ua> – веб-сторінка Державного комітету статистики України.
4. <http://www.nbuv.gov.ua/> – сайт бібліотеки ім. В.І. Вернадського
5. http://lib.pdaa.edu.ua/mainlist?0=ip_login_no_cache%3D1fbd2afb8102898f7bf8a0d033589994 електронна бібліотека ПДАА.
6. <https://mon.gov.ua/ua/tag/doslidzhennya-ta-innovatsii> – Інноваційна діяльність та трансфер технологій.
7. Стартапи – <https://startup.ua/ua/startups/>.
8. Бизнес-журнал «Компаньон» – <https://kompanion.online/>
9. Журнал НВ – <https://nv.ua/>
10. Журнал «Економічна правда» – <https://www.epravda.com.ua/>.